

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 4

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2020-2021

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

- ▶ Η Αποτελεσματικότητα ορίζεται ως η επίδραση που έχουν συγκεκριμένοι παράγοντες στο επίπεδο της τάξης στην επίδοση των παιδιών και στα μαθησιακά του αποτελέσματα. Οι παράγοντες αυτοί βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο του εκπαιδευτικού και αφορούν τη μεθοδολογία του, τις προσδοκίες του, την οργάνωση και διοίκηση της τάξης, τη χρήση των μέσων και των υλικών.
- ▶ Η Αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού αποτιμάται από την ικανότητά του να μεταβάλλει θετικά την επίδοση των παιδιών της ομάδας του (γνώση, δεξιότητες, μεταγνώση, συναισθήματα).

(Campbell, Kyriakides, Muijs & Robinson, 2004, σ.3)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Έρευνες των τελευταίων δεκαετιών κατέδειξαν:

- Η διδασκαλία στην τάξη έχει σημαντικότερο ρόλο στη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών από ότι η εκπαιδευτική πολιτική της σχολικής μονάδας (Brophy & Good, 1986; Hextall & Mahony, 1998; Teddlie & Reynolds, 2000; Muijs & Reynolds, 2000).
- Η ποιότητα της διδασκαλίας είναι ο πιο καθοριστικός παράγοντας στη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών (βλ. ενδεικτικά Kyriakides, Creemers & Antoniou, 2009).

Η επιστημονική έρευνα για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα (Educational Effectiveness Research - EER)

A. Ψυχολογικά χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού

- ▶ Χαρακτηριστικά προσωπικότητας (π.χ. ανεκτικότητα, αμεσότητα, δογματισμός)
- ▶ Στάση (π.χ. κίνητρα, ενσυναίσθηση προς τα παιδιά, δέσμευση)
- ▶ Πείρα (π.χ. χρόνια υπηρεσίας, χρόνια εμπειρίας στην διδασκαλία συγκεκριμένης τάξης)
- ▶ Ικανότητα (π.χ. επαγγελματικές συστάσεις, αξιολόγηση διδασκαλίας από μαθητές)

Η επιστημονική έρευνα για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα (Educational Effectiveness Research - EER)

Β. Συμπεριφορά του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού μέσω συστηματικής παρατήρησης

- ▶ Ποσότητα και «βηματισμός» Δραστηριοτήτων
  - ▶ Διαχείριση τάξης για αποδοτικό μαθησιακό κλίμα και μεγιστοποίηση της εμπλοκής των μαθητών - time on task / engagement
  - ▶ Διαδικασία διδασκαλίας - χρόνος ομιλίας νηπιαγωγού
-
- ▶ Δομή του μαθήματος - Παρουσίαση με Σαφήνεια (Προσανατολισμός στους στόχους, προσοχή στις κύριες ιδέες, κ.λπ.)
  - ▶ Υποβολή ερωτήσεων για εμπλοκή των παιδιών σε συζήτηση (ερωτήματα διαδικασίας, παρουσίαση σκέψης των μαθητών, χρόνος για απάντηση)
  - ▶ Παροχή ανατροφοδότησης στα παιδιά
  - ▶ Εμπέδωση και εξάσκηση
-
- ▶ Κλίματης τάξης (υποστηρικτικό, θετικές προσδοκίες)

Η επιστημονική έρευνα για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα (Educational Effectiveness Research - EER)

Γ. Εκτός τάξης παράγοντες

- ▶ Γνώση αντικειμένου (αμφισβητήσεις)
- ▶ Παιδαγωγική κατάρτιση - Επιμόρφωση και Εμπειρία (διδασκτικές μέθοδοι, συμπεριφορά μαθητών, κ.λπ.)
- ▶ Πεποιθήσεις του εκπαιδευτικού και η στάση προς τη διδασκαλία (συσχέτιση με πρακτικές)
- ▶ Πεποιθήσεις διδακτικής επάρκειας του εκπαιδευτικού
(Bandura, 1997; Schunk, 1991)

Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

- ▶ Προσανατολισμός (orientation)
- ▶ Δόμηση (structuring)
- ▶ Χρήση Δραστηριοτήτων Εμπέδωσης (structuring)
- ▶ Υποβολή Ερωτήσεων (questioning)
- ▶ Χρήση Μοντέλων Διδασκαλίας (modeling)
- ▶ Αξιοποίηση του Χρόνου (management of time)
- ▶ Η τάξη ως Μαθησιακό Περιβάλλον (classroom as a learning environment)
- ▶ Αξιολόγηση (assessment)

Ποιότητα Διδασκαλίας: ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Πληροφόρηση των παιδιών για τους στόχους μιας δραστηριότητας, ενός μαθήματος ή σειράς μαθημάτων.

- ▶ Φροντίζουμε ώστε ο σκοπός του ή η χρησιμότητα του μαθήματος να είναι σαφείς για τα παιδιά.
- ▶ Φροντίζουμε να είναι ξεκάθαρος ο τρόπος με τον οποίο οι δραστηριότητες εξυπηρετούν τους στόχους του μαθήματος σε διάφορες φάσεις.
- ▶ Επαναφέρουμε σε διάφορες φάσεις του μαθήματος τον στόχο του μαθήματος ή των δραστηριοτήτων.
- ▶ Δίνουμε ευκαιρίες για να επεξηγηθεί η σχέση του νέου μαθήματος με προηγούμενα μαθήματα.
- ▶ Ζητούμε από τα παιδιά να αναφέρουν τον λόγο για τον οποίο γίνονται οι δραστηριότητες σε διάφορες φάσεις.
- ▶ Προβληματίζουμε τα παιδιά γύρω από τις διαδικασίες που ακολουθούν στο μάθημα ή γύρω από τη χρησιμότητα του περιεχομένου.
- ▶ Επαναδιατυπώνουμε ή ζητάμε από τα παιδιά να επαναδιατυπώσουν το ερώτημα που ενδέχεται να έχει τεθεί υπό διερεύνηση.

Ποιότητα Διδασκαλίας: ΔΟΜΗΣΗ

Καλή οργάνωση του μαθήματος

- ▶ Το μάθημα να είναι καλά δομημένο (εισαγωγή, ανάπτυξη, κατάληξη) και να γίνεται ομαλή και σκόπιμη μετάβαση από τη μια φάση (ή από τη μια δραστηριότητα) στην άλλη.
- ▶ Κάθε δραστηριότητα συνδέεται με την προηγούμενη.
- ▶ Επεξηγείται η διασύνδεση μεταξύ των διαβαθμισμένων δραστηριοτήτων.
- ▶ Σύνδεση της νέας γνώσης με τις προαπαιτούμενες γνώσεις.
- ▶ Δραστηριότητες απλές στην αρχή και στη συνέχεια πιο σύνθετες.
- ▶ Ποικιλία δραστηριοτήτων, με βάση τις ανάγκες των μαθητών
- ▶ Ομαλή μετάβαση από το ένα μέρος της διδασκαλίας στο άλλο
- ▶ Αξιοποιούμε τις απαντήσεις των παιδιών για να «κτίσουμε» το μάθημα.
- ▶ Δραστηριότητες για εστίαση των παιδιών στα κύρια σημεία της διδασκαλίας.
- ▶ Δραστηριότητες ανακεφαλαίωσης

Ποιότητα Διδασκαλίας: ΧΡΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Δραστηριότητες εφαρμογής της νέας γνώσης και εξάσκησης

- ▶ Οργανώνουμε δραστηριότητες/παιχνίδια εφαρμογής της νέας γνώσης, με αξιοποίηση των νέων εννοιών και δεξιοτήτων, για συγκεκριμένο μέρος της διδασκαλίας, για όλο το μάθημα ή για σειρά μαθημάτων
- ▶ Οι δραστηριότητες αφορούν τόσο συγκεκριμένο στόχο όσο και πολλούς στόχους της διδασκαλίας.
- ▶ Οργανώνουμε ποικιλία δραστηριοτήτων, που μπορεί να αφορούν από απλή ανάκληση πληροφοριών (νέας γνώσης της διδασκαλίας) μέχρι και πιο σύνθετες δραστηριότητες με βάση πολλούς στόχους (πιο απαιτητικές).
- ▶ Δίνουμε ευκαιρίες για διερεύνηση/εφαρμογή της νέας γνώσης σε όλα παιδιά ανάλογα με τις ανάγκες τους, προσφέροντας καθοδήγηση, ελέγχοντας και αξιολογώντας (διαφοροποίηση), για να ενισχυθεί η μάθηση όλων.
- ▶ Προσφέρουμε στήριξη και ανατροφοδότηση προς τα παιδιά κατά την ενασχόλησή τους με εμπειρωτικές εργασίες.

Ποιότητα Διδασκαλίας: ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ποιοτικές ερωτήσεις καθ' όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας και στο τέλος της διδασκαλίας, για την αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων της

- ▶ Υποβάλλουμε σαφείς ερωτήσεις.
- ▶ Επιλέγουμε τον βαθμό δυσκολίας των ερωτήσεων ανάλογα με το επίπεδο των παιδιών και τη φάση του μαθήματος.
- ▶ Επιλέγουμε ερωτήσεις που έχουν διαβάθμιση στη δυσκολία τους.
- ▶ Δίνουμε έμφαση σε ερωτήσεις που αφορούν στη διαδικασία εύρεσης της λύσης, παρά στην ίδια την απάντηση.
- ▶ Στοχεύουμε στον εντοπισμό παρανοήσεων και βοηθάμε τα παιδιά να τις αντιμετωπίσουν.
- ▶ Επαναδιατυπώνουμε, όταν χρειάζεται.
- ▶ Αφήνουμε ικανοποιητικό χρόνο στα παιδιά να απαντήσουν.
- ▶ Εντάσσουμε τις απαντήσεις των παιδιών στη ροή της διδασκαλίας.
- ▶ Αξιοποιούμε τόσο τις ορθές όσο και τις λανθασμένες απαντήσεις
- ▶ Συμπεριλαμβάνουμε στο μάθημα τις λανθασμένες απαντήσεις, χωρίς προσωπική κριτική έναντι του μαθητή, παρέχοντας υποβοηθητικές ερωτήσεις.
- ▶ Επανεξετάζουμε μερικώς ορθές απαντήσεις, θέτοντας το θέμα σε συζήτηση.

(Creemers & Kyriakides, 2006, Muijs & Reynolds, 2005)

Ποιότητα Διδασκαλίας: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ

Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης - Ανάπτυξη των δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου σκέψης (higher order thinking skills)

- ▶ Παρουσιάζουμε με σαφήνεια στρατηγικές και μεθόδους, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλα μαθήματα.
- ▶ Δίνουμε έμφαση σε δραστηριότητες που βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν τις δικές τους στρατηγικές για την επίλυση διαφόρων ειδών προβλημάτων (Blumenfeld, 1992. Anderman et al, 2000; Stipek et al., 1998).
- ▶ Οργανώνουμε δραστηριότητες για εύρεση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, προς εύρεση λύσης σε διάφορα θέματα.
- ▶ Δίνουμε ευκαιρία στα παιδιά να παρουσιάσουν τη στρατηγική τους και τον δικό τους τρόπο λύσης.
- ▶ Αξιοποιούμε τις σκέψεις των παιδιών για να οδηγηθούν σε μια στρατηγική ή έναν τρόπο επίλυσης.
- ▶ Παρουσιάζουμε στρατηγικές που να εξυπηρετούν ιδιαίτερες ανάγκες συγκεκριμένων παιδιών, όταν οι μαθητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες, παρέχοντας και βοηθητικούς τρόπους εύρεσης λύσης.

Ποιότητα Διδασκαλίας: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ

Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης - Ανάπτυξη των δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου σκέψης (higher order thinking skills)

- ▶ Παρουσιάζουμε με σαφήνεια στρατηγικές και μεθόδους, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλα μαθήματα.
- ▶ Δίνουμε έμφαση σε δραστηριότητες που βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν τις δικές τους στρατηγικές για την επίλυση διαφόρων ειδών προβλημάτων (Blumenfeld, 1992. Anderman et al, 2000; Stipek et al., 1998).
- ▶ Οργανώνουμε δραστηριότητες για εύρεση, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών, προς εύρεση λύσης σε διάφορα θέματα.
- ▶ Δίνουμε ευκαιρία στα παιδιά να παρουσιάσουν τη στρατηγική τους και τον δικό τους τρόπο λύσης.
- ▶ Αξιοποιούμε τις σκέψεις των παιδιών για να οδηγηθούν σε μια στρατηγική ή έναν τρόπο επίλυσης.
- ▶ Παρουσιάζουμε στρατηγικές που να εξυπηρετούν ιδιαίτερες ανάγκες συγκεκριμένων παιδιών, όταν οι μαθητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες, παρέχοντας και βοηθητικούς τρόπους εύρεσης λύσης.

Ποιοτική Διδασκαλία: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Ο χρόνος που αφιερώνεται στη μαθησιακή δραστηριότητα

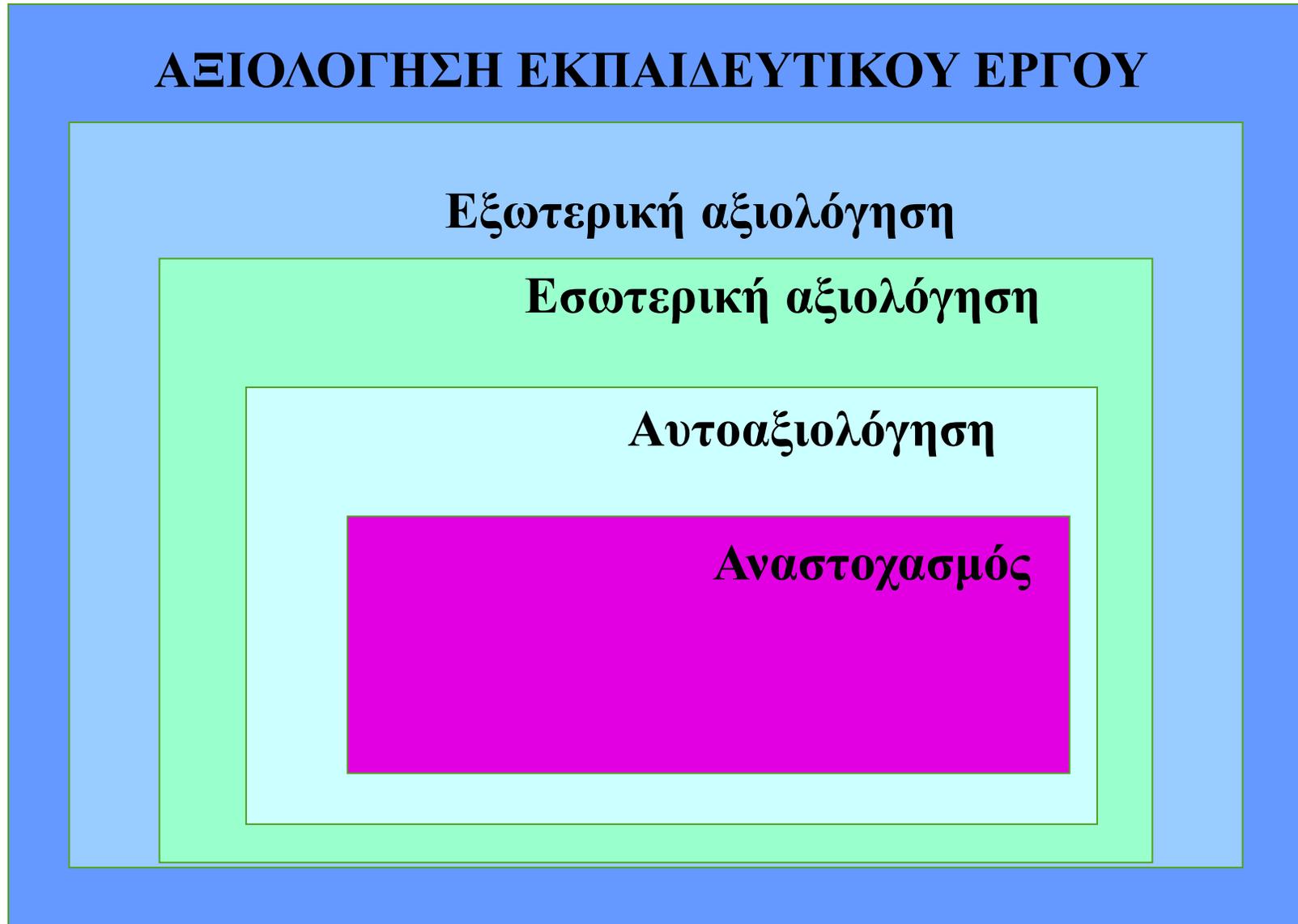
- ▶ Αρχίζουμε και τελειώνουμε το μάθημα στην ώρα του.
- ▶ Προγραμματίζουμε τη διάρκεια κάθε δραστηριότητας, αφήνοντας τον απαραίτητο χρόνο.
- ▶ Φροντίζουμε να μην υπάρχει κενός χρόνος.
- ▶ Η απώλεια ή οι διακοπές διδακτικού χρόνου περιορίζονται στο ελάχιστο.
- ▶ Μεγιστοποιούμε τον χρόνο εμπλοκής των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία, ελέγχοντας ότι όλοι έχουν κάτι να κάνουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- ▶ Ελέγχουμε τον χρονικό προγραμματισμό της διδασκαλίας μας (ανά μάθημα, ανά ενότητα) με βάση τους δείκτες επιτυχίας, τους δείκτες επάρκειας και το περιεχόμενο του Α.Π.

Ποιότητα Διδασκαλίας: Η ΤΑΞΗ ΩΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Μαθησιακό κλίμα

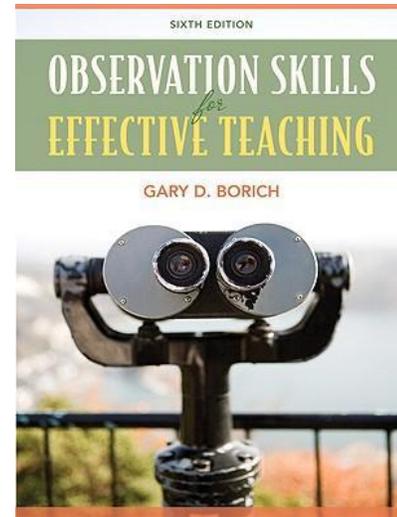
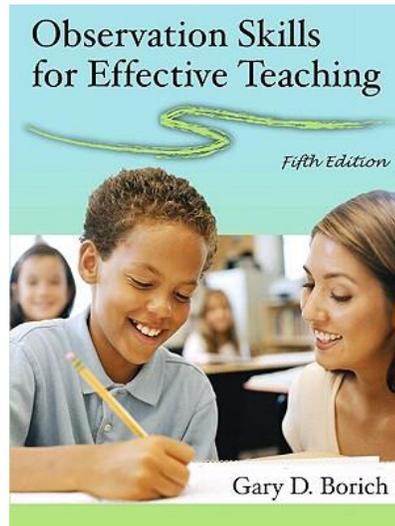
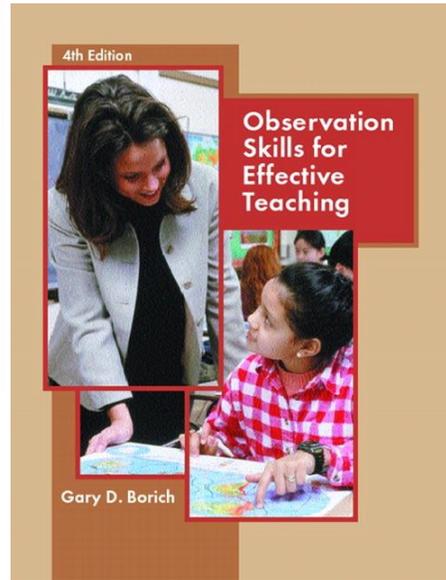
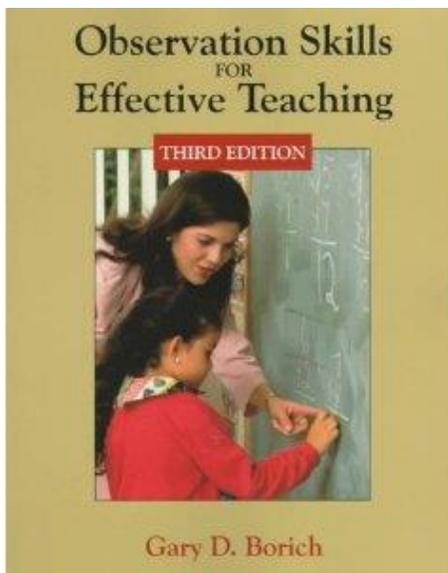
- ▶ Χρησιμοποιούμε διάφορες τεχνικές, ώστε να δοθεί η ευκαιρία σε όλους να συμμετέχουν και να εκφράσουν την άποψή τους.
- ▶ Επιδιώκουμε την αλληλεπίδρασή μας με τα παιδιά, αλλά και των παιδιών μεταξύ τους.
- ▶ Οργανώνουμε δραστηριότητες που προάγουν την συνεργασία
- ▶ Μεσολαβούμε, ώστε τα παιδιά να είναι προσηλωμένοι στις δραστηριότητες που κάνουν.
- ▶ Οργανώνουμε τις ομάδες παιδιών με ευέλικτο τρόπο.
- ▶ Διαπραγματευόμαστε τους κανόνες της τάξης με τους μαθητές.
- ▶ Δίνουμε ευκαιρίες επιτυχίας σε όλους.
- ▶ Φροντίζουμε ώστε ο χώρος της τάξης να είναι ο χώρος εργασίας όλων, στον οποίο προωθείται η μάθηση.
- ▶ Διαχειριζόμαστε αποτελεσματικά τυχόν προβλήματα πειθαρχίας και συγκρούσεων.

Η έννοια «αναστοχασμός» εντός πλαισίου

Αναστοχασμός Εκπαιδευτικού

- ▶ ... απαιτεί τη **ΣΥΝΔΕΣΗ** μεταξύ του **ΤΙ** **κάνουμε** **εμείς** **ως** **εκπαιδευτικοί** και **τις** **συνέπειες** της **διδασκαλίας** μας στη μάθηση των μαθητών
- ▶ ... σκεφτόμαστε **πέρα από αυτό που έγινε** κατά τη διάρκεια του μαθήματος και επικεντρωνόμαστε
  - ▶ στην **αιτιολόγηση ενός περιστατικού**
  - ▶ σε **τροποποιήσεις** που μπορεί να γίνουν και να συμβάλουν στην ανάπτυξη της μάθησης των μαθητών
- ▶ ... είναι **αναλυτική διαδικασία**, όχι μόνο περιγραφή της μαθησιακής πράξης.

No one becomes effective or achieves the status of a professional without the desire to continually adapt to the ongoing stream of challenges in his particular work environment.

Κανείς δεν γίνεται αποτελεσματικός ή επιτυγχάνει να γίνει επαγγελματίας, χωρίς την επιθυμία να προσαρμόζεται διαρκώς στη συνεχιζόμενη ροή των προκλήσεων στο συγκεκριμένο περιβάλλον εργασίας του.

Έντυπα Παρατήρησης

http://www.moec.gov.cy/dde/anaptyxi_veltiosi_scholeiou/poiotita_didaskalias_mathisis.html

1. Έντυπο παρατήρησης - αξιολόγηση της ποιότητας της διδασκαλίας - Grift, 2007
2. Έντυπο Παρακολούθησης - Αξιολόγησης (Πέτρος Πασιαρδής, 2001)
3. Έντυπο Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού - Ben Harris
4. Φακοί Παρατήρησης/Αυτοαξιολόγησης Διδασκαλίας - Borich, 2010 (μετάφρ. Μ. Στυλιανίδης)
5. Αξιολόγηση της επαγγελματικής πρακτικής του εκπαιδευτικού - Danielson (μετάφρ. Μ. Στυλιανίδης)